

Herfsttrek.

HERFSTREK LANGS DE KUST VAN ZUID-KENNERLAND IN 1983 (2).

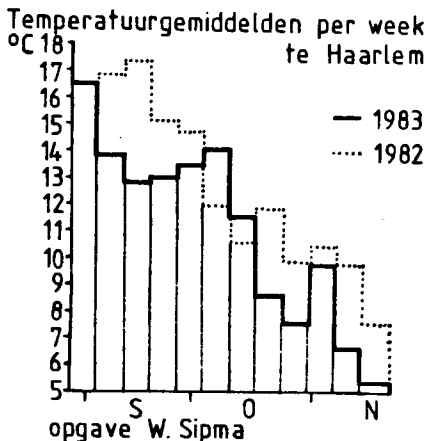
In dit gedeelte van het verslag gaan we iets dieper in op het weer en een aantal soorten. Van de soorten nemen we in ieder geval Spreeuw, Vink/Keep, Graspieper en Veldleeuwrik, omdat dit soorten zijn die bij ons het meest doortrekken. Verder is nog gekozen voor de Sijts en de Kauw.

7. Het weer. -door F. Bloem.

In de eerste twee decaden van september was het weer somber en nat met veel regen en harde wind, die op 3 sept. tot storm aanwakkerde. In de derde decade trad weersverbetering op met meer zon en overwegend zuidelijke wind, maar het was wel koud.

Op de waarnemingsdag 24 sept. trok een warmtefront over ons land, waarbij een zwakke wind uit ZZO woei. Bij deze gunstige weerssituatie voor de trekvogels konden we op deze dag dan ook veel langstreckende groepjes Graspiepers en tal van andere soorten noteren. Zie verslag in de Fitis 20e j. nr. 1. Het weer in okt. was i.h.a. vrij zonnig en aan de warme kant. In de eerste decade was het zacht met minder zon. Zo was 4 okt. nog een dag met zomerse temperatuur. In de eerste twee decaden stond er nog wel eens een krachtige wind, wat voor de trek niet bevordelijk is. In die periode is van onze waarnemingsdagen 15 okt. de enige dag met goede trek, net voordat de wind

opstak. Er lag toen een warmtesector ten zuiden van Ierland en Engeland voor het Kanaal. Dit geeft bij ons een gunstige weerssituatie, waarvan de vogels gebruik maken om te trekken. Het weer is dan echter niet gunstig genoeg voor de vogels om, bij de kust gekomen, in hun voorkeursrichting de zee over te steken naar Engeland; zij laten zich dan stuwten langs de kustlijn richting ZZW. We spreken dan van gestuwde trek. Later wakkerde de wind aan tot stormachtig. Andere dagen met goede trek waren 22 en 23 okt. Op deze dagen lag er een hogedrukgebied boven ons land met een zeer hoge barometerstand van 1041 mb. Op 29 en 30 okt. lag er ook een sterk hogedrukgebied over ons land, waardoor een noordelijke luchtstroom koude lucht naar ons land deed afvoeren. De Spreeuwen trokken toen massaal door en ook de laatste troepen Vinken en Kepen maakten gebruik van het gunstige vliegweer. Op 3 nov. zorgde een enorme warmtesector voor goed trekweer. Het was wel wat nevelig, maar gunstig vliegweer, zodat we nog tal van Spreeuwen zagen passeren.

In onderstaande tabellen is per decade aangegeven het aantal dagen met de erboven vermelde weersomstandigheden.

Decaden	<u>Horizontaal zicht in meter</u>				meer dan 10000
	0-500	500-1500	1500-4000	4000-10000	
sept.					
1-10	-	1	2	1	6
11-20	-	-	1	3	6
21-30	1	1	-	6	2
okt.					
1-10	-	1	1	2	6
11-20	-	-	1	2	7
21-31	-	-	2	2	7
nov.					
1-10	1	2	4	2	1
11-20	-	-	1	5	4

	<u>Windrichting</u>						
	N-NO	NO-O	O-ZO	ZO-Z	Z-ZW	ZW-W	W-NW
1-10 sept.	-	-	-	3	1	4	2
11-20 "	-	-	-	-	-	8	2
20-30 "	-	1	1	3	1	1	1
1-10 okt.	-	-	1	1	1	5	1
11-20 "	-	-	-	1	3	2	4
21-31 "	1	1	-	1	1	3	1
1-10 nov.	-	1	-	5	3	-	-
11-20 "	-	2	3	-	1	1	2

	<u>Windkracht in graden Beaufort</u>				
	0-2 B	3-4 B	5-6 B	7-8 B	9 B en sterker
1-10 sept.	2	4	3	1	-
11-20 "	-	7	3	-	-
21-30 "	8	3	-	-	-
1-10 okt.	1	5	4	-	-
11-20 "	-	5	-5	-	-
21-31 "	6	4	1	-	-
1-10 nov.	9	1	-	-	-
11-20 "	3	4	3	-	-

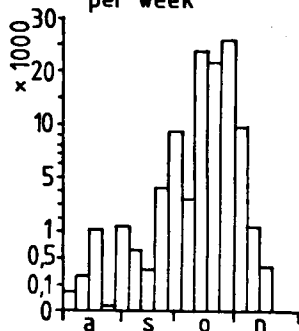
De gegevens zijn ontleend aan de opgaven van het K.N.M.I. en wel van het weerstation te Den Helder, van 6 uur GMT, overeenkomende met 7 uur Midden Europese Tijd (MET) en met 8 uur Midden Europese Zomertijd (MEZT), welke laatste hier voor de maand september geldt. Den Helder is namelijk het dichtst bij onze waarnemingspost gelegen kuststation. Helaas vermeldt het K.N.M.I. niet meer zoals vroeger de gegevens van IJmuiden.

8. Trekverloop van een aantal soorten.

Spreeuw (*Sturnus vulgaris*)

Al op de eerste waarnemingsdagen trokken er Spreeuwen door: het zullen dan voor een overgroot deel eerstejaars vogels zijn. Aantallen van enige betekenis kwamen pas voorbij in de laatste decade van sept. (opvallend is de vergelijking met de twee voorgaande jaren, waarin dit ook te zien was). In de laatste decade van okt. echter kwamen de grootste aantallen door (zie ook weer de goede vergelijking met 1981 en 1982). Hierna liep het aantal sterk terug, jammer dat we in 1982 niet langer hebben waargenomen, zodat we zouden kunnen zien hoe het aantal toen teruggelopen is. Met een naderende kou kunnen meestal nog wel tienduizenden ex. doorkomen. Dit jaar viel de topdag op 15 en 30 okt. met resp. 23900 in 161 troepen en 23400 in 260 troepen. Alleen op 22 okt. kwam het aantal nog boven de 10000 (11700 in 283 troepen). Op 1, 22, 23 en 30 okt. werd tevens ongestuwde trek in WZW-richting (de voorkeursrichting) waargenomen met resp. 400, 807, 570 en 50 ex. Terugtrek werd op zowat elke dag gezien en alleen grote aantallen op 4, 8, 10, 17 en 24 sept. met resp. 1120, 358, 212, 257 en 310 ex.

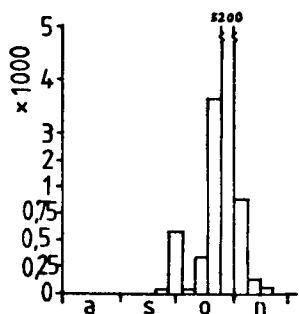
Fig.6 Doortrek Spreeuw per week

Vink/Keep (*Fringilla coelebs*/*Fringilla monticola*)

Evenals 1981 was dit weer een mager vinkenjaar. Een goed beukennotenjaar zal daar aan bijgedragen hebben, want duizenden Vinken en Kepen verbleven in de binnenduinstrand, fouragerend op de beukenootjes. We hadden gelukkig nog wel een topdag en wel op 30 okt. met 3870 ex. en op 22, 23 en 25 okt. werden nog resp. 1750, 1900 en 1280 ex. genoteerd. Meestal komt er rond 9/10 okt. ook een top in de vinkentrek voor, maar dit jaar hebben we die dus gemist. De eerste ex. werden op 24 sept. langstrekend gezien en tot het eind van de waarnemingsperiode kwamen er nog kleine aantallen door. In het geheel geen noemenswaardige ongestuwde of terugtrek waargenomen.

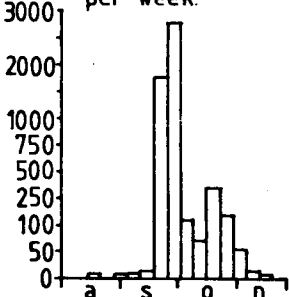
Fig.7 Doortrek Vink/Keep

Graspieper (*Anthus pratensis*)

Het was geen bijster goed graspieperjaar. De eerste ex. werden al op 15 aug. waargenomen, daarna kwam de soort maar mondjesmaat langs. De top viel op 24, 29 sept. en 1 okt. met resp. 1480, 1275 en 995. Hierna kwamen de aantallen per dag niet meer boven de 100 uit, behalve op 22 okt. (202). Tot in de laatste decade van nov. kwamen er nog ex. door. In de tabel van de afgelopen 3 jaren ziet men dat de doortrektop eind sept./begin okt. valt. Terugtrek van enige betekenis werd niet waargenomen.

Fig.8 Doortrek Graspieper per week

Veldleeuwerik (Alauda arvensis)

De eerste ex. werden op 29 sept. genoteerd (125). Er werden twee topdagen vastgesteld, op 22 okt. en 3 nov. met resp. 650 en 625; daartussen werd alleen op 23 okt. nog een aardig aantal gezien (342). Op de andere dagen werden hooguit een honderdtal ex. genoteerd. Uit de tabel blijkt ook duidelijk dat de trek zich hoofdzakelijk afspeelt in okt. en in de eerste decade van november. Later, tijdens de cold-rush van 23-24 jan. 1984, werden nog duizenden ex. langstrekkend gezien. Ook bij deze soort werd geen noemenswaardige terug- en ongestuwde trek waargenomen.

Sijs (Carduelis spinus)

Dit is een soort die niet elk jaar in grote aantallen doortrekkend wordt waargenomen, vandaar dat hij nu in het zonnetje gezet wordt. Dit jaar werden er totaal 622 Sijzen genoteerd. De meeste ex. werden gezien in de derde decade van okt. De eerste werden gehoord en gezien op 24 sept. (6) en de top viel op het weekend 22-23 okt. toen resp. 203 en 89 ex. doortrokken. Op 30 okt. werden nog 91 ex. gezien, terwijl op 29 okt. 67 ex. naar noord vlogen. De laatste ex. kwamen voorbij op 12 nov. Vaak vlogen de Sijzen in kleine dichte troepjes en andere keren vlogen ze tussen de Vinken en Kepen.

Kauw (Corvus monedula)

De eerste Kauwen werden gezien op 29 sept., maar deze soort begint pas echt door te trekken vanaf de tweede decade van okt. t/m de eerste decade van nov. Topdag wordt 22 okt. met 745 ex. Op drie andere dagen komen nog redelijke aantallen door: 22, 25 en 30 okt. met resp. 401, 250 en 500 ex. Het laatste ex. wordt gezien op 13 nov. Vaak trekt de Kauw samen met de Roek. De aantallen schijnen in 't niet te vallen bij die van vroeger, toen kwamen er, volgens oudere "vogelwerkgroepers" enkele duizenden Kauwen door. Van deze soort werd ook geen terug- of ongestuwde trek gemeld.

Slotwoord.

Rest ons nog een woord van dank aan F. Bloem en W. Sipma, voor de verwerking van de gegevens voor het weeroverzicht, en verder natuurlijk ook aan alle waarnemers die gezorgd hebben voor het verzamelen van de onmisbare gegevens.

Fig.9 Doortrek Veldleeuwerik per week.

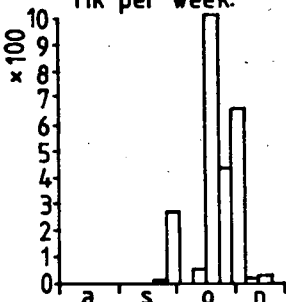
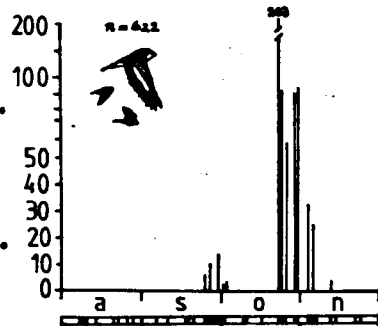

Fig.10 Doortrek Sijs per dag

Literatuur.

- Bloem F. 1982. Herfsttrek 1981. De Fitis 18 (2-3) 61-71.
- Camphuijsen C.J. & v.Dijk J. 1983. Zee- en kustvogels langs de Nederlandse kust 1974-'79. Limosa 56:81-230.
- Cramp S. & Simmons K.E.L. 1977, 1980 en 1983. Birds of the Western Palearctic. 1, 2 en 3 Oxford, London & New York.
- Cottaar F. & v.Huijssteeden E. 1983. Najaarstrekk langs de kust van Zuid-Kennemerland in 1982. Vogelwerkgroep Haarlem, Haarlem.
- Cottaar F. & v.Huijssteeden E. 1984. Najaarstrekk langs de kust van Zuid-Kennemerland in 1983 (1). De Fitis 20(1) 1-9.
- Gallacher H. 1978. De Spreeuw. Utrecht & Antwerpen.
- Kwak R. & Lensink R. 1983. De trek over de telpost "Hoge Erf" te Arnhem in 1982 en methoden voor het bewerken van telresultaten. Arnhem.
- Oordt G.J.v. 1960 Vogeltrek, Leiden.
- Tinbergen L. 1962. Vogels onderweg Zutphen.

Evert v.Huijssteeden
Rijksstraatweg 333
2025 DA Haarlem

Fred Cottaar
Iepenstraat 10
2023 SV Haarlem

Het rapport "Najaarstrekk langs de kust van Zuid-Kennemerland" (56 p) is nog steeds verkrijgbaar. In een recensie schreef het blad Grasduinen over dit rapport onder meer: "Het verslag is uiterst leesbaar, wetenschappelijk van belang, maar vooral ook boeiend voor een doorgewone natuurliefhebber. Dit alles maakt het tot een interessant bezit voor een bredere kring van vogelaars dan de naam Vogelwerkgroep Haarlem doet vermoeden. De ledenprijs is f4.— niet leden f6.— en het is verkrijgbaar bij Fred Cottaar of Hans Vader. Ook kan het besteld worden door overmaking van f8.50 niet leden f10.— op postgiro 3360626 t.n.v. Vogelwerkgroep Haarlem, onder vermelding van "Verslag herfsttrek".

VOGELREIS NAAR ISTANBUL.

Van 20 sept. t/m 7 okt. organiseert Karel Beijleveld een reis naar Turkije om de vogeltrek waar te nemen.

Er wordt een excursie van 6 dagen gemaakt naar Arhiva, speciaal voor roofvogels. Verder nog een excursie van 3 dagen naar de Ulu Dag, Apolyant- en Manyasmeer.

Aanmelding en verdere informatie bij: K. Beijleveld, tel. 020-114140.

Trekverloop per decade, najaar 1983

	aug.1	aug.2	aug.3	sep.1	sep.2	sep.3	okt.1	okt.2	okt.3	nov.1	nov.2	nov.3	totaal
duiker, spec.	0	0	0	0	0	2	9	0	23	0	163	38	235
Fuut	1	10	9	1	7	9	6	4	31	0	153	2	233
Roodhalsfuut	0	0	0	1	0	0	0	0	2	0	1	0	4
Vaal stormv.	0	0	0	0	6	0	0	0	0	0	0	0	6
N. pijlstormv.	0	0	0	6	5	2	0	0	0	0	0	0	13
Gr. pijlstormv.	0	0	1	2	0	0	0	0	0	0	0	0	3
Noordse stormv.	0	0	0	1	194	0	0	0	0	0	0	0	195
Jan van gent	25	0	5	54	4	19	48	23	2	0	0	0	180
Aalscholver	0	1	4	0	6	20	6	1	71	0	8	0	118
Blauwe reiger	6	2	5	3	3	5	11	0	12	0	5	0	52
Ooievaar	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	1
Zwarte ooievaar	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1
Wilde eend	0	3	4	0	0	3	5	3	10	9	38	0	75
Wintertaling	14	0	23	7	1	48	28	1	6	4	4	0	136
Krakeend	0	0	6	1	0	0	0	0	0	0	0	0	7
Smient	0	0	4	44	0	20	23	5	8	12	1	0	117
Pijlstaart	0	0	1	9	0	4	17	1	0	0	5	0	37
Slobeend	17	15	13	0	0	0	0	0	23	0	0	0	68
Toppereend	3	0	0	1	0	16	0	0	0	6	0	0	26
Kuifeend	17	1	0	3	0	0	2	5	3	0	27	0	58
Tafeleend	26	0	0	1	0	4	6	4	1	0	64	0	106
Brilduiker	1	0	0	0	0	0	0	0	4	0	19	0	24
Ijseend	0	0	0	0	0	0	0	0	3	0	0	0	3
Grote zeeëend	0	3	0	0	5	0	6	0	12	0	24	2	52
Zwarte zeeëend	22	29	81	124	37	421	63	44	97	2	205	39	1164
Eidereend	0	0	0	9	0	13	66	0	4	1	429	6	528
Grote zaagbek	0	0	0	0	0	0	0	0	1	2	3	0	6
Middelste zaagbek	0	2	0	0	12	6	19	22	2	0	18	0	81
Nonnetje	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	0	2
Bergeend	9	61	23	6	6	5	10	8	5	2	4	0	139
Nijlgans	1	5	0	0	0	0	0	0	7	3	0	0	16
Grauwe gans	4	0	0	0	0	0	0	0	2	0	0	0	6
Koigans	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3	0	0	3
Kleine rietgans	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	10	0	10
Rotgans	0	0	0	0	0	27	635	81	31	12	9	0	795

	aug.1	aug.2	aug.3	sep.1	sep.2	sep.3	okt.1	okt.2	okt.3	nov.1	nov.2	nov.3	totaal
Brandgans	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	72	0	72
Kleine zwaan	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	9	0	9
Buizerd	0	0	0	1	0	0	1	0	1	0	2	0	5
Sperwer	0	0	0	0	1	3	1	0	27	8	2	0	42
Zeearend	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	1
Wespendief	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	1
Br. kiekendief	2	0	0	0	0	2	1	0	0	0	0	0	5
Bl. kiekendief	0	0	0	0	0	0	2	0	10	0	3	0	15
Smelleken	0	0	0	0	0	0	0	2	0	0	0	0	4
Boomvalk	4	3	1	8	1	6	1	0	0	0	0	0	24
Torenvalk	0	1	0	2	0	2	2	0	3	0	2	0	12
Scholekster	29	30	28	3	8	6	15	3	0	4	23	0	149
Kievit	101	43	0	0	0	223	385	0	54	91	231	0	1128
Zilverplevier	5	3	3	5	7	12	11	0	0	0	0	0	46
Goudplevier	13	1	3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	17
Bontbekplevier	4	18	25	53	3	26	7	18	2	0	0	0	156
Kleine plevier	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	1
Steenloper	0	6	0	14	3	1	0	0	0	0	24	0	48
Watersnip	59	6	0	0	0	19	4	0	1	1	21	0	111
Rokje	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	1
Wulp	0	15	22	9	16	7	0	3	2	0	0	0	74
Regenwulp	3	2	3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	8
Rosse grutto	0	0	0	4	24	3	0	0	0	0	0	0	31
Witgatje	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2
Iureluur	6	10	8	0	40	0	0	0	0	0	0	0	64
Groenpootruiter	16	4	5	0	0	2	0	0	0	0	0	0	27
Kanoetstrandl.	5	3	5	4	0	7	0	0	0	0	0	0	24
Kleine strandl.	0	0	0	0	3	0	0	0	0	0	0	0	3
Monte strandl.	1	3	9	7	1	3	13	0	0	0	1	0	38
Drieteenstrandl.	0	0	5	0	4	0	0	0	0	0	0	0	9
Kemphaan	0	3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3
Grote jager	0	0	1	4	6	12	6	1	0	0	0	0	30
Middelste jager	0	0	0	1	0	1	3	0	0	0	0	0	5
Kleine jager	2	1	3	21	6	12	19	2	1	0	0	0	67
Gr. mantelmeeuw	0	0	0	7	8	3	67	30	0	0	7	0	122
Kl. mantelmeeuw	0	20	6	655	115	140	290	25	8	0	0	0	1260
Stormmeeuw	6	14	5	11	2	22	56	15	10	0	5	0	145
Wormmeeuw	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	1
Kanarie	116	210	56	37	9	486	1280	20	145	15	205	0	2310

[illegible]

	aug.1	aug.2	aug.3	sep.1	sep.2	sep.3	okt.1	okt.2	okt.3	nov.1	nov.2	nov.3	totaal
Braamsluiper	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	1
Fitis	4	2	0	4	1	3	0	0	0	0	0	0	14
Tjiftjaf	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	1
Goudhaantje	0	0	0	2	0	22	7	1	118	18	1	0	169
Bonte vliegenv.	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1
Koolmees	4	1	0	3	0	63	12	0	168	14	0	0	265
Pimpelmees	0	0	0	0	0	74	2	0	40	20	0	0	136
Zwarte mees	0	0	0	0	0	0	0	0	0	14	2	0	16
Staarthees	0	0	0	0	0	0	0	0	10	0	7	0	17
Gealgors	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	1
Rietgors	0	0	1	1	0	14	6	1	16	3	1	0	43
IJsgors	0	0	0	0	0	0	0	0	3	0	0	0	3
Sneuwgors	0	0	0	0	1	1	0	1	1	1	2	1	8
Groenling	0	9	0	8	24	59	39	21	97	13	1	0	271
Putter	0	0	0	0	0	4	1	0	24	7	0	0	36
Sijs	0	0	0	0	0	29	3	0	531	56	3	0	622
Kneu	0	15	1	138	116	356	49	1	63	1	0	0	740
Frater	0	0	0	0	0	0	0	0	117	2	15	0	134
Barnsijs	0	0	0	0	0	0	1	0	3	3	4	0	11
Kruisbek	0	0	0	0	0	0	4	0	3	1	0	0	8
Vink/Keep	0	0	0	0	0	448	144	340	9303	892	154	3	11287
Ringmus	0	0	0	0	3	295	51	0	44	4	3	0	400
Spreeuw	67	701	536	1762	1130	7300	8057	24103	47945	8549	1567	9	101725
Zwarte kraai	0	0	0	0	0	0	2	0	8	1	3	0	14
Bonte kraai	0	0	0	0	0	0	0	0	3	3	6	0	12
Roek	0	0	0	0	0	0	1	0	454	67	5	0	527
Kauw	0	0	0	0	0	24	40	3	2183	79	1	0	2330
Ekster	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	11	0	11
Vlaamse gaai	0	0	0	0	0	7	15	0	14	5	0	0	41
Totaal	1419	1630	1203	3836	2083	14553	13015	25083	68820	10659	3684	105	146090

Doortrekverloop van een zestal soorten, per decade, in 1981, 1982 en 1983.

	sept. 1	sept. 2	sept. 3	okt. 1	okt. 2	okt. 3	nov. 1	nov. 2	nov. 3
<u>Spreeuw</u>									
1981	73	622	8160	8062	18548	42047	17747	-	-
1982	130	1013	6736	18264	26644	44549	5800	6051	-
1983	1762	1130	7300	8057	24103	47945	8549	1567	9
<u>Vink/Keep</u>									
1981	-	-	725	2491	4149	1387	1344	-	-
1982	-	7	19	3033	10932	2956	338	337	-
1983	-	-	448	144	340	9303	892	154	5
<u>Graspieper</u>									
1981	29	1054	9621	4096	628	125	97	-	-
1982	71	630	2161	2160	1446	105	86	28	-
1983	6	145	3350	1125	132	390	48	19	-
<u>Veldleeuwerik</u>									
1981	-	-	36	547	623	213	91	-	-
1982	-	-	5	187	543	456	783	2	-
1983	-	-	133	136	88	1448	627	19	-
<u>Sijs</u>									
1981	-	-	1	6	72	42	14	-	-
1982	-	-	-	30	132	-	-	-	-
1983	-	-	29	3	-	531	56	3	-
<u>Kauw</u>									
1981	-	-	-	30	1084	715	246	-	-
1982	-	-	28	79	172	797	77	4	-
1983	-	-	24	40	3	2183	79	1	-

